

Stan poznania biedronek (Coleoptera: Coccinellidae) Kampinoskiego Parku Narodowego

Current state of knowledge regarding ladybirds (Coleoptera: Coccinellidae)
in Kampinos National Park

Dawid MARCZAK

Kampinoski Park Narodowy, ul. Tetmajera 38, 05-080 Izabelin.
Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie, Wydział Ekologii, ul. Wawelska 14,
02-061 Warszawa; e-mail: dawid.marczak@gmail.com

ABSTRACT: The work contains the current state of knowledge concerning ladybirds in Kampinos National Park and shows the results of research conducted in the eastern part of the park in the years 2008–2010. Two species are new to the Mazovian Lowland: *Hippodamia notata* (LAICH.) and *Harmonia axyridis* (PALL.).

KEY WORDS: Coleoptera, Coccinellidae, literature data, new records, faunistic, Kampinos National Park, Mazovia Lowland.

Pomimo dużej powierzchni i silnego zróżnicowania siedlisk, Kampinoski Park Narodowy wciąż pozostaje jednym z najsłabiej zbadanych pod względem entomofauny, polskim parkiem narodowym (BANASZAK i in. 2004).

Mozaika siedlisk, które możemy znaleźć na obszarze KPN – od suchych muraw, wrzosowisk, wydm i borów po wilgotne łąki, turzycowiska, pobrzeża kanałów i rowów melioracyjnych, grądy i olsy oraz obszary wiejskie odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu entomofauny tego terenu. Tak duża ilość siedlisk przekłada się na ogromne bogactwo gatunkowe biedronek, pośród których wiele gatunków jest silnie związanych z określonym typem siedliska.

Informacje o biedronkach Kampinoskiego Parku Narodowego możemy odnaleźć w 8 publikacjach naukowych (BIELAWSKI 1962; CZECHOWSKA, BIELAWSKI 1981; CZECHOWSKA 1989; KUBISZ i in. 2000; JĘDRYCZKOWSKI 2006; RUTA i in. 2009; MARCZAK 2010; JĘDRYCZKOWSKI 2010).

W latach 2008–2010 prowadzono obserwacje terenowe w różnych siedliskach parku, w celu potwierdzenia dawnych danych bibliograficznych oraz podjęto próbę odnalezienia kolejnych gatunków, wcześniej na obszarze KPN nie notowanych.

Pośród 76 gatunków Coccinellidae występujących w Polsce, z obszaru KPN wykazano dotychczas występowanie 47 gatunków biedronek (BURAKOWSKI i in. 1986, 2000; STĄCZEK, PIETRYKOWSKA 2003; KRÓLIK 2006; PRZEWOŹNY i in. 2007; RUTA i in. 2009).

Pierwsze dane o biedronkach z terenu KPN pochodzą z pracy BIELAWSKIEGO (1962) poświęconej uaktualnieniu danych faunistycznych dotyczących tej rodziny chrząszczy. Podaje on 9 gatunków z różnych stanowisk na obszarze parku: *Coccidula rufa* (HERBST) (Zaborów – DC79), *Scymnus ater* KUG. (Zaborówek – DC79, Palmiry – DD80), *S. auritus* THUNB. (Debły – DC79), *S. ferrugatus* (MOLL.) (Kampinos – DC69, Zaborów – DC79), *S. hamorrhoidalis* HERBST (Nowe Budy – DC69, Przykop – DC79), *S. suturalis* THUNB. (Sieraków – DC89), *Nephus quadrimaculatus* (HERBST) (Debły – DC79, Palmiry – DD80), *N. redtenbacheri* (MULS.) (Nowe Budy – DC69, Debły – DC79, Łuże – DC99), *Stethorus punctillum* WEISE (Debły, Leszno – DC79).

Kolejne dane zawarte są w pracy CZECHOWSKIEJ i BIELAWSKIEGO (1981) dotyczącej fauny biedronek Mazowsza i Warszawy. Z obszaru KPN podają oni bliżej nieokreślone stanowiska 4 nowych gatunków: *N. bipunctatus* (KUG.), *Sospita vigintiguttata* (L.), *Calvia decemguttata* (L.), *Vibidia duodecimguttata* (PODA).

CZECHOWSKA (1989) w swojej pracy poświęconej grądom i świetlistym dąbrowom podaje stanowiska 14 gatunków odłowionych w Obszarze Ochrony Ścisłej Cyganka (DC89). Wśród nich jest 10 gatunków nowych dla parku: *Brumus quadripustulatus* (L.), *Adalia bipunctata* (L.), *A. decempunctata* (L.), *Coccinella septempunctata* L., *Coccinula quatuordecimpustulata* (L.), *Oenopia impustulata* (L.), *Myrrha octodecimguttata* (L.), *C. quatuordecimguttata* (L.), *C. quindecimguttata* (FABR.), *Anatis ocellata* (L.).

KUBISZ i in. (2000) w trakcie badania chrząszczy Obszarów Ochrony Ścisłej Czerwińskie Góry I i II (DC59) wykazali dwa gatunki, w tym jeden nowy dla obszaru KPN – *Propylea quatuordecimpunctata* (L.).

Następne dane o rozmieszczeniu biedronek w granicach parku zawarte są w pracy JĘDRYCKOWSKIEGO (2006). Prowadził on badania nad sprężykami i biedronkami na gruntach wykupywanych na rzecz Skarbu Państwa przez Kampinoski Park Narodowy, jednak praca nie zawiera dokładnej lokalizacji tych powierzchni. Wykazał on 20 gatunków biedronek, w tym 9 nowych dla KPN: *C. scutellata* (HERBST), *S. frontalis* (FABR.), *Chilocorus renipustulatus* (SCRIBA), *Exochomus nigromaculatus* (GOEZE), *Hippodamia variegata* (GOEZE), *H. trdecimpunctata* (L.), *Tytthaspis sedecimpunctata* (L.), *O. conglobata* (L.), *Psyllobora vigintiduopunctata* (L.).

RUTA i in. (2009) podają w swojej pracy przeglądowej poświęconej biedronkom Polski dwa nowe dla KPN gatunki: *S. pallipediformis apetzoides* CAPRA et FURSCH (Bromierzyk – DC69) i *S. nigrinus* KUG. (Bromierzyk – DC69).

Kolejne dane zawarte są w pracy MARCZAKA (2010). Podaje on w swojej pracy poświęconej rzadkim gatunkom chrząszczy KPN stanowiska 5 gatunków biedronek, z czego trzy są nowe dla KPN: *S. femoralis* (GYLL.) (Obszar Ochrony Ścisłej Sieraków – DC89), *C. magnifica* REDT. (Długie Bagno – DC89), *C. hieroglyphica* L. (Truskaw – DC89).

Ostatnie dane literaturowe o biedronkach KPN zawiera praca JĘDRYCKOWSKIEGO (2010). Na terenie parku prowadził on badania w Lipkowie (DC89). Stwierdził tam 24 gatunki biedronek, w tym 5 nowych dla KPN: *Rhyzobius chrysomeloides* (HERBST), *Hyperaspis campestris* (HERBST), *H. reppensis* (HERBST), *C. quinquepunctata* (L.) i *H. quadripunctata* (PONTOPP.).

W trakcie badań prowadzonych w latach 2008–2010, głównie we wschodniej części parku (kwadraty UTM: DC79, DC89), potwierdzono występowanie 31 gatunków wcześniej notowanych. Odnaleziono także 3 nowe dla KPN gatunki:

Hippodamia notata (LAICHARTING, 1781)

Gatunek borealno-górski znany z gór, Pojezierza Mazurskiego i Puszczy Białowieskiej (BURAKOWSKI i in., 1986; BOROWIEC, KANIA 1995; JADWISZCZAK 2001; RUTA i in. 2009). Zasiedla miejsca wilgotne, często spotykany na pokrzywach.

Na terenie KPN bardzo pospolity, znajdujący na obrzeżach bagien i wilgotnych lasów. Osobniki tego gatunku znajdowano w Obszarze Ochrony Ścisłej Żurawiove (DC79), okolicach wsi Wiejca (DC69) i Brzozówka (DC79).

Gatunek nowy dla Niziny Mazowieckiej.

Harmonia axyridis (PALLAS, 1773)

Ekspansywny gatunek, w Polsce po raz pierwszy stwierdzony przez PRZEWOŻNEGO i in. (2007) na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej, a ostatnio przez RUTĘ i in. (2009) na Wzgórzach Trzebnickich. Mimo małej liczby stwierdzeń w literaturze gatunek ten zasiedla zapewne cały obszar kraju.

Na terenie KPN licznie obserwowany, zarówno na zimowiskach (Leszno – DC79, Izabelin, Pociecha – DC89), jak i w siedliskach naturalnych, głównie miejscach suchych (Pociecha, Truskaw – DC89).

Na Nizinie Mazowieckiej, pomimo że niepodawany w literaturze, jest pospolity i licznie napotykan (P. CERYNGIER, inf. ustna).

Myzia oblongoguttata (LINNAEUS, 1758)

Gatunek leśny, związany z lasami iglastymi, poławiany głównie na sośnie i świerku (BURAKOWSKI i in. 1986). Znany z prawie całego kraju.

Na terenie KPN odłowiono jednego osobnika do światła w pobliżu Obszaru Ochrony Ścisłej Sieraków (DC89), 14 V 2009.

Faunę biedronek KPN można uznać za dość dobrze zbadaną, w porównaniu do innych rodzin, o których dane są bardzo fragmentaryczne. Na obszarze parku odnajdujemy gatunki rzadkie, waloryzujące siedliska parku – *O. impustulata*, *S. vigintiguttata* czy *C. hieroglyphica*. W ciągu najbliższych lat będą prowadzone badania ukierunkowane na odnalezienie pozostałych gatunków wcześniej wykazywanych, a nie odnalezionych w latach 2008–2010: *R. chrysoloides*, *S. pallipediformis apetzoides*, *S. nigrinus*, *S. auritus*, *S. ferrugatus*, *N. bipunctatus*, *N. quadrimaculatus*, *N. redtenbacheri*, *S. punctilium*, *E. nigromaculatus*, *H. campestris*, *H. reppensis* i *H. quadripunctata*.

Wydaje się także prawdopodobne odnalezienie innych gatunków notowanych na Mazowszu: *R. litura* (FABR.), *S. rubromaculatus* (GOEZE), *Platynaspis luteorubra* (GOEZE), *Ch. bipustulatus* (SCRIBA), *Aphidecta oblitterata* (L.), *Anisosticta novemdecimpunctata* (L.), *Halysia sedecimguttata* (L.) (BIELAWSKI 1961; CZECHOWSKA, BIELAWSKI 1981; CZECHOWSKA 1989).

SUMMARY

The paper contains the current state of knowledge concerning ladybirds in Kampinos National Park. 8 articles, mentioning 44 species, focused on these beetles. In the years 2008–2010 research was conducted, during which many species previously noted in the park were found and three species new for this area. Two of them: *Hippodamia notata* (LAICH.) and *Harmonia axyridis* (PALL.) are new to the the Mazovian Lowland. Currently the ladybird fauna of KNP counts 47 species and this group can be considered as well researched in this area.

PIŚMIENNICTWO

- BANASZAK J., BUSZKO J., CZACHOROWSKI S., CZECHOWSKA W., HEBDA G., LIANA A., PAWŁOWSKI J., SZEPTYCKI A., TROJAN P., WĘGIEREK P. 2004: Przegląd badań inwentaryzacyjnych nad owadami w parkach narodowych Polski. *Wiad. entomol.*, **23**, Suppl. 2: 5-56.
- BIELAWSKI R. 1961: Coccinellidae (Coleoptera) w zbiorowisku roślin zielnych i młodnika sosnowego w Warszawie na Bielanach. *Fragm. faun.*, **8**: 485-525.
- BIELAWSKI R. 1962: Materiały do poznania Coccinellidae Polski. I. (Coleoptera). *Pol. Pismo ent.*, **32**: 191-205.
- BOROWIEC L., KANIA J. 1995: Uwagi o niektórych krajowych gatunkach chrząszczy (Coleoptera). *Wiad. entomol.*, **13**: 217-225.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986: Chrząszcze Coleoptera – Cucujoidea, część 2. *Kat. Fauny Pol.*, Warszawa, XXIII, **13**: 1-278.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 2000: Chrząszcze Coleoptera – Uzupełnienie tomów 2–21. *Kat. Fauny Pol.*, Warszawa, XXIII, **22**: 1-252.
- CZECHOWSKA W. 1989: Coccinellidae (Coleoptera) of linden-oak-hornbeam and thermophilous oak forests of the Mazovian Lowland. *Fragm. faun.*, **32** (8): 157-182.
- CZECHOWSKA W., BIELAWSKI R. 1981: Coccinellids (Coleoptera, Coccinellidae) of Warsaw and Mazovia. *Memorab. zool.*, **34**: 181-197.
- JADWISZCZAK A. 2001: Coccinellidae. [W:] GUTOWSKI J. M., JAROSZEWICZ B. (red.): *Katalog fauny Puszczy Białowieskiej*. IBL, Warszawa: 175-176.
- JĘDRYCZKOWSKI W. 2006: Różnorodność gatunkowa chrząszczy (Coleoptera: Elateridae, Coccinellidae) środowisk antropogenicznych Kampinoskiego Parku Narodowego. *Wiad. entomol.*, **25**, Supl. 2: 95-98.
- JĘDRYCZKOWSKI W. 2010: Ekologiczne uwarunkowania występowania chrząszczy drapieżnych (Coleoptera: Coccinellidae) w aglomeracji warszawskiej. [W:] *Ekologiczne problemy XXI wieku*: 235-240.
- KRÓLIK R. 2006: Potwierdzenie występowania w Polsce *Clitostethus arcuatus* (P. ROSSI, 1794) (Coleoptera: Coccinellidae). *Wiad. entomol.*, **25** (2): 126.
- KUBISZ D., HILSZCZAŃSKI J., GARBALIŃSKI P. 2000: Chrząszcze (Coleoptera) rezerwatów Czerwińskie Góry I i II i ich otuliny w Puszczy Kampinoskiej. *Parki nar. Rez. Przyr.*, **19** (4): 83-89.
- MARCZAK D. 2010: Rzadkie gatunki chrząszczy (Insecta: Coleoptera) Kampinoskiego Parku Narodowego. *Parki nar. Rez. Przyr.*, **29** (2): 81-91.
- PRZEWOŻNY M., BARŁOŻEK T., BUNALSKI M. 2007: *Harmonia axyridis* (PALLAS, 1773) (Coleoptera: Coccinellidae) new species of ladybird beetle for Polish fauna. *Pol. Pismo ent.*, **76**: 177-182.
- RUTA R., JAŁOSZYŃSKI P., KONWERSKI S., MAJEWSKI T., BARŁOŻEK T. 2009: Biedronkowate (Coleoptera: Coccinellidae) Polski. Część 1. Nowe dane faunistyczne. *Wiad. entomol.*, **28** (2): 91-112.
- STĄCZEK Z., PIETRYKOWSKA E. 2003: *Scymnus doriai* CAPRA, 1924 (Coleoptera: Coccinellidae) new to the Polish fauna. *Pol. Pismo ent.*, **72**: 223-227.

